

М. М. Жук,
*Львівський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ

До недавнього часу монетарна політика в Україні здійснювалася в складних умовах економічної та фінансової кризи і спрямовувалася на якнайшвидше подолання його наслідків. Значне зниження зовнішнього попиту на вітчизняну продукцію, згорання іноземних інвестицій, істотне ускладнення доступу до зовнішніх фінансових ресурсів, необхідних для реформування економіки, викликали падіння виробництва, експорту, зменшення всіх видів доходів, особливо валютних, що зумовило труднощі з наповненням бюджету, перевищенням попиту на іноземну валюту над її пропозицією. Це в спровокувало девальваційні процеси, ажіотажні настрої у населення щодо купівлі валюти і вилучення коштів з банківської системи, що призвело до її ослаблення, зменшення кредитування економіки, скорочення золотовалютних резервів Національного банку України.

В сьогоднішніх умовах проведення монетарної політики НБУ набуває певні специфічні риси. З одного боку, необхідно підтримати стимулюючими монетарними важелями процеси економічного зростання, з іншого – не допустити розігріву інфляційних тенденцій. Вирішити це завдання неможливо без тісної співпраці органів державної влади для координованої реалізації монетарної та фіскальної політик.

Враховуючи специфіку розподілу повноважень у сфері грошової влади в Україні, перш за все необхідна тісна взаємодія Національного банку України з Кабінетом Міністрів України, Міністерством економіки України та Міністерством фінансів України.

Першочерговим завданням такої взаємодії є досягнення забезпечення низьких і стабільних темпів інфляції як необхідної передумови підтримання сталого і збалансованого економічного розвитку. Однак в Україну інфляційний тиск посилюється, а інфляційні очікування і далі зростають. Високі темпи інфляції вже набули характеру закономірної тенденції і створюють загрозу для розвитку економіки, підвищення реальних доходів та стандартів життя населення.

Приборкання надмірного інфляційного тиску вимагає політичної волі і вимагає розробки загальнонаціональної концепції антиінфляційної політики, що включає послідовні, узгоджені дії всіх гілок влади, розподілу відповідальності між ними за дії, які впливають на інфляційні очікування і розвиток інфляційних процесів в цілому. Україна знаходиться в стані політичної нестабільності через нездатність політичних сил вести конструктивний діалог. Нормативно-правові акти містять суттєві прогалини і часто змінюються, що не сприяє створенню стабільного правового середовища і поліпшенню інвестиційного клімату.

У загальній системі державного управління Національний банк України є однією з ключових інституцій, які мають високий потенціал впливу на інфляційні процеси. Але без удосконалення існуючого правового поля і усунення

ризиків політичного впливу на прийняття рішень щодо монетарної політики цей потенціал не буде реалізований.

Сучасна грошово-кредитна політика не має законодавчо визначених цілей. Основною функцією НБУ і метою його грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності грошової одиниці України як монетарної передумови збалансованого соціально-економічного розвитку. Проте в чинному законодавстві не визначено ні сутності категорії “стабільність грошової одиниці”, ні її кількісних цільових параметрів або критеріїв, за якими можна аналізувати її досягнення.

В “Основних принципах грошово-кредитної політики” Ради НБУ щорічно визначаються кількісні змінні індикатори фінансової сфери (прогнозні показники монетарної сфери), спрямовані на здійснення за допомогою інструментів грошово-кредитної політики регулювання грошового обігу та кредитування економіки з метою забезпечення стабільності грошової одиниці як основної мети грошово-кредитної політики Національного банку України.

Відсутність чітко визначених цілей грошово-кредитної політики та кількісних показників, за якими можна було б оцінити її ефективність, знижують прозорість дій НБУ. З огляду на це, удосконалення діючої монетарної політики має ґрунтуватися насамперед на необхідності конкретизації мети монетарної політики та кількісних показників, які характеризували її досягнення.

Отже, як бачимо, монетарна політика України все ще перебуває в стані формування. Є ряд проблем, що стримують її розвиток, однак її інструменти, хоча і не в повній мірі, але діють.